

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Єрмоєнко Віктор Петрович

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін та публічного
управління факультету № 4*

Науковий керівник: Юрах Віталій Михайлович

*доктор юридичних наук, професор кафедри державно-правових
дисциплін та публічного управління*

*Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Державна податкова служба України відіграє критичну роль у підтримці фінансової стабільності, необхідної для функціонування держави, соціальної підтримки населення та забезпечення оборонних потреб. Адміністративно-правове регулювання діяльності Державної податкової служби України під час воєнного стану набуває особливої актуальності. В цей період служба стикається з новими викликами, які вимагають адаптації її функцій та оперативного реагування на зміну економічної ситуації.

Регулювання податкових правовідносин належить виключно до компетенції держави в особі її уповноважених органів, адже вказані правовідносини виникають, змінюються і припиняються тільки на підставі правових норм, закріплених податковим законодавством. Значущість адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування пояснюється необхідністю запобігання зловживанням з боку суб'єктів податкових правовідносин, що на сьогодні є поширеним явищем. Усе це в поєднанні з відсутністю новітнього (модернізованого) механізму податкового контролю зумовлює необхідність проведення комплексного дослідження процесів владного упорядкування й організації діяльності суб'єктів та об'єктів управління у сфері оподаткування, що охоплюється поняттям «адміністративно-правове регулювання» [1, с. 52].

Сутність поняття «адміністративно-правове регулювання податкових правовідносин», його зміст та особливості необхідно розглядати через семантику категорій «регулювання» «правове регулювання» регулювання».

Так, поняття «регулювання» у довідковій літературі тлумачиться через дію (регулювати) і розуміється, як «впорядковувати що-небудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі» [2, с. 1020–1021].

Поняття «правове регулювання» (від лат. *regulare* – спрямовувати, впорядковувати) визначається як один з основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави [3, с. 40–41].

На думку авторів колективної монографії «Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття)», під адміністративно-правовим регулюванням слід розуміти цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових заходів прав свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства і держави [4, с. 88–89].

Як галузева категорія, адміністративно-правове регулювання має відповідні ознаки, що вирізняють його з інших видів регулювання. Так, йому притаманні наступні ознаки: 1) воно є дією (впливом) держави на суспільні відносини, що виникають між їх суб'єктами; 2) здійснюється за допомогою відповідних правових засобів, сукупність яких утворює механізм адміністративно-правового регулювання; 3) має на меті упорядкування державно-владних відносин (у тому числі й у сфері оподаткування, шляхом, наприклад, чіткого визначення процедури сплати податків); 4) установлює юридичні права та обов'язки учасників адміністративно-правових відносин, які впорядковуються [1, с. 52].

До складу такого виду регулювання належать відносини, що: 1) відображають індивідуальні публічні потреби фізичних та юридичних осіб, третіх осіб, права та свободи яких порушуються першими, а також загальний публічний інтерес держави й українського народу в цілому; 2) реалізують імперативно-владну компетенцію публічної адміністрації та взаємні публічні інтереси всіх невіддільних учасників адміністративно-правових відносин, кожний з яких має йти на певний утих своїх інтересів задля інтересів іншого; 3) потребують дотримання адміністративно-правових норм [4, с. 88].

Мета адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування полягає у наступному: 1) створенні надійних адміністративно-правових, економічних, організаційних і процесуальних гарантій, правил і порядку сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджетів та інших централізованих фондів платниками податків для забезпечення своєчасності такої сплати; 2) установленні та регламентації таких відносин держави та платників податків, за яких буде гарантуватися реальне дотримання й охорона прав і свобод, що їм належать, а також їх ефективний захист у разі порушення; 3) запобіганні та припиненні правопорушень з боку суб'єктів податкових відносин.

Завдання адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування полягають в наступному: 1) закріпити податки як фіскальний засіб, за допомогою якого держава відбирає кошти у недержавних суб'єктів економіки, акумулює їх у державному та місцевих бюджетах; 2) забезпечити перерозподіл доходів, у результаті чого доходи одержують і ті, хто їх не створює (всі працівники державного апарату й установ), а також ті верстви населення, які ще або вже не працюють (з різних причин), громадяни, які потребують допомоги, соціального захисту; 3) урегулювати вирівнювання циклічних коливань у сфері оподаткування. Наприклад, використання податкових пільг або скасування податків дозволяє державі стимулювати ті чи інші види виробництва, розвивати нові галузі; 4) упорядкувати диференціацію доходів і витрат населення [5, с. 330].

Таким чином, адміністративно-правове регулювання є складовою державно-владного впливу. Адміністративно-правове регулювання у сфері податкової (фіскальної) політики спрямовано на: 1) регламентацію державного управління у сфері податкових правовідносин; 2) визначення адміністративно-правового статусу учасників податкових відносин; 3) визначення процедур діяльності податкових та інших органів у галузі правозастосовної діяльності (безпосередня реалізація відповідних нормативних правових актів шляхом стягнення податків); 4) удосконалення адміністрування податків і зборів (обов'язкових платежів); 5) реалізацію контролю й нагляду в цій сфері; 6) визначення видів адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування; 7) визначення правових засад взаємодії та координації у сфері податкових правовідносин тощо.

Так, один із дослідників проблематики адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування В. Теремецький характеризує його наступними особливостями: 1) є каталізатором податкової системи й управлінською складовою податкової політики; 2) відображає цілеспрямований, організуючий та управлінський вплив держави на процес оподаткування з метою забезпечення ефективного адміністрування податків, забезпечення своєчасності сплати коштів у формі податків та інших обов'язкових платежів; 3) об'єктом виступає процес оподаткування, а головним завданням є забезпечення ефективної фіскальної та податкової політики країни [6, с. 294].

Адміністративно-правове регулювання діяльності Державної податкової служби України є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності держави, особливо в умовах воєнного стану, коли економічна система потребує швидкої адаптації до нових викликів. Ефективне регулювання податкових відносин дозволяє не

лише гарантувати своєчасні надходження до державного бюджету, але й запобігати зловживанням у сфері оподаткування.

Відповідно до Пріоритетів діяльності ДПС України на 2024 рік, низкою пунктів визначено трансформаційні зміни у контрольній функції Служби, зокрема пп. 1.1, 2.2–2.5, 4.1–4.5, які передбачають посилення внутрішнього контролю, удосконалення підходів та процедур податкових перевірок, розробка та впровадження ІТ-рішень для податкового аудиту, посилення контролю за повнотою оподаткування доходів фізичних осіб тощо [7].

Література:

1. Теремецький В. І. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування. *Держава та регіони*. 2012. № 1. С. 50–54. (Серія : Право).
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник. Х. : Еспада, 2006. 776 с.
3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [ред. кол. Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. К. : Енциклопедія, 2003. Т. 5 : П-С. С. 40–41.
4. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття) : монографія / [В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін, О. О. Онищук, Ю. В. Гридасов, М. М. Новіков, У. О. Палієнко, І. А. Дьомін, О. М. Єщук ; за заг. ред. В. В. Галуцька]. Херсон : Херсонська міська друкарня, 2010. 376 с.
5. Макаренко А. П. Рациональне оподаткування та його принципи в ринковій економіці. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2011. Вип. 2. : Т. 1. С. 329–336. (Серія : Економічні науки).
6. Теремецький В. І. Податковий кодекс України і податкові відносини: проблеми правового регулювання. Фінансове право у XXI сторіччі: здобутки та перспективи : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4–7 жовтня 2011 року) : Ч. II / НДІ фінансового права. К. : Алерта, 2011. С. 292–295.
7. Пріоритети діяльності ДПС України на 2024 рік. *Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України*.